

УДК 330.341.1 : 658.152 : 504 (477.42)

С.Л. Логвиненко

Д.П. Іванюк

к. філос. н.

Державний агроекологічний університет

МЕХАНІЗМ ІНВЕСТУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ЕКОЛОГІЧНИХ ПРОГРАМУ ЖИТОМИРСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Висвітлено роль інвестицій та інших форм фінансування при впровадженні інноваційних проєктів у контексті екологічної модернізації галузей промисловості та АПК Житомирської області. Обґрунтовано пропозиції щодо забезпечення впровадження енерго- та ресурсозберігаючих технологій. Запропонований перспективний спосіб вирішення екологічних проблем регіону шляхом удосконалення механізму і стратегії залучення інвестицій.

Постановка проблеми

Охорона навколишнього природного середовища, раціональне використання природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки – невід’ємна умова сталого розвитку регіонів України. Житомирська область багата природними ресурсами: мінерально-сировинний потенціал області представлений більш ніж 250 родовищами корисних копалин, за запасами лісових ресурсів вона займає друге місце в Україні. Сприятливі кліматичні умови, значний аграрно-промисловий і лісгосподарський потенціал зумовлюють значний інтерес до регіону вітчизняних і зарубіжних інвесторів. Але структура інвестування не відповідає потребам розвитку регіональної економіки, оскільки переважна частина капіталовкладень протягом 2002–2004 рр. спрямовувалась у добувну, обробну промисловість та сферу торгівлі. Іноземні та місцеві інвестори у своїй діяльності, як правило, не враховували екологічних аспектів. Як наслідок, за кордон вивозилася не готова продукція, а сировина і матеріали. Кар’єри області стали звалищами кам’яного сміття, яке буде залишатися на поверхні тисячі років.

Аналіз показників антропогенного навантаження на довкілля свідчить, що його рівень в області залишається досить високим і продовжує зростати. При залученні інвестицій та експертизі інвестиційних проєктів кінцевою метою повинен бути пошук таких інвесторів, які забезпечать область новітніми екологічними ресурсозберігаючими технологіями.

Без істотного збільшення капіталовкладень забезпечити створення і впровадження таких технологій неможливо.

Для Житомирщини проблема залучення іноземних інвестицій є особливо актуальною, адже недостатньо використовується значний економічний потенціал, гальмуються темпи та перспективи розвитку регіону, тому не вирішуються соціально-екологічні проблеми. Водночас, є

достатні можливості і ефективні шляхи покращення інвестиційного клімату і удосконалення структури інвестування в Житомирську область відповідно до потреб регіону.

Для сучасних форм інвестування характерні значні екологічні екстерналії – зовнішні ефекти, непрямі наслідки економічної діяльності, що не беруться до уваги суб'єктами виробництва або не залежать від них. Як правило, це екологічні витрати для суспільства, а іноді – і для майбутніх поколінь [3].

Системно-екологічний підхід до модернізації виробництва в Житомирській області полягає в системній екологізації всіх складових частин виробництва, технологічних процесів, господарської та інвестиційної діяльності підприємств. Тому екологічні інвестиції треба спрямовувати на впровадження нових і удосконалення існуючих методів виробництва, покращення очистки стічних вод, знешкодження відходів або придбання екологічно безпечних технологій виробництва, новітнього обладнання, вузлів і агрегатів. Основною метою екологічних інвестицій є поліпшення якості життя людини шляхом створення якісної продукції і збереження якості природного середовища. Особливість екологічного інвестування на рівні підприємств полягає в тому, що воно є структурним елементом загальної інтегрованої інвестиційної стратегії і повинно відповідати цілям підприємства.

Без суттєвої екологічної конверсії тягар багатовідхідного та енергоємного виробництва, що лежить на регіональній економіці, не дозволяє їй спрямувати свій поступ у бік сталого розвитку. Крім додаткових витрат, викликаних нераціональним використанням сировини та енергії, її постійним подорожчанням, на вартість продукції накладаються також і витрати за компенсацію збитків, заподіяних забрудненням довкілля. Тому сьогодні, на етапі активізації розвитку Житомирської області, необхідно орієнтувати її виробничу основу на випуск та конверсію багатовідхідного і енергоємного виробництва на засадах інноваційних і ресурсозберігаючих технологій.

Метою дослідження є розробка науково обґрунтованих пропозицій і механізмів, що дозволять активізувати роботу щодо залучення інвестицій в екологічні програми розвитку області, поліпшити загальний інвестиційний клімат у регіоні.

Основними завданнями є:

- обґрунтування теоретичних основ з питань екологічних аспектів інвестиційної діяльності;
- аналіз інвестування інноваційних екологічних проектів в регіоні;
- оцінка ризиків та перспектив інвестиційної діяльності, його порівняльної конкурентоспроможності;
- розробка та обґрунтування пропозицій для удосконалення механізму залучення інвестицій у екологічну модернізацію підприємств, розробка

заходів щодо покращення інвестиційного клімату.

Об'єктом дослідження є інвестиційна інфраструктура, інноваційна база, потенціал і ризики інвестиційної діяльності в регіоні, що розглядаються в контексті проблем екологічного середовища. Предметом дослідження є сукупність теоретичних і практичних аспектів управління інвестиціями та механізму залучення інвестиційних ресурсів в реалізацію програм екологічного оздоровлення Житомирської області.

Методика дослідження. Узагальнення теоретичних основ та формування висновків здійснено з використанням прийомів *абстрактно-логічного методу*. При аналізі стану та результатів інвестиційної діяльності використано *статистико-економічний* метод. Проведені дослідження, узагальнені висновки та рекомендації дозволять активізувати інвестиційні процеси і, в кінцевому результаті, збільшити обсяги надходження інвестицій та підвищити ефективність їх використання у Житомирській та інших областях, а також сприятимуть розв'язанню актуальних соціально-екологічних проблем.

Результати дослідження

Перехід до нової екологічної політики [5] пов'язаний з комплексом відповідних концептуальних передумов:

- міжнародного обміну досвідом і технологіями, більш широкого залучення іноземних інвестицій в екологічно-господарський комплекс країни;
- правових – щодо реформування існуючої законодавчої бази та нормативно-правових актів відповідно до нових умов розвитку держави;
- фінансових, де головним повинно бути податково-бюджетне регулювання економічної діяльності, а також широке впровадження ринкових механізмів кредитування, страхування тощо;
- економічних – у першу чергу, через формування ринку та створення сприятливих умов для розвитку екологічно орієнтованого бізнесу;
- організаційних, які повинні поєднати окремі блоки превентивних прямих і опосередкованих заходів з екологізації науки, сфер суспільного життя – виробництва, сільського господарства, енергетики, транспорту, медицини, освіти, культури.

Таким чином, в основу сталого розвитку області повинна бути покладена політика, спрямована на створення умов для досягнення балансу між антропогенними навантаженнями на довкілля та його екологічною місткістю з одного боку, та гармонізацією соціальних, екологічних і економічних пріоритетів стратегії залучення інвестицій і розвитку окремих територій – з іншого.

Нами було проведено дослідження інноваційних екологічних проектів, які були рекомендовані до впровадження в Житомирській області, але не досягли фази масового виробництва через проблему фінансування.

Проект щодо організації підприємства з виробництва гуміно-мінерального добрива «Тріумф-агро» і органо-мінерального добрива (гумат калію) – високоефективні комплексні добрива з пролонгованою дією [5], був запропонований для значного підвищення урожайності сільгоспкультур, поліпшення родючості поліських дерново-підзолистих ґрунтів і отримання екологічно чистої продукції. Еколого-економічна ефективність розроблених гуміно-мінеральних добрив (за даними Центрального НДІ агрохімічного обслуговування сільського господарства, м. Москва, Росія) полягає в наступному:

- забезпечення за їх допомогою захисту ґрунтів від політантів і вирощування екологічно чистої продукції у районах, постраждалих внаслідок аварії на ЧАЕС;

- підвищення родючості земель за рахунок збільшення вмісту гумусу на 0,07% (0,01% у рік);

- скорочення потреб в мінеральних добривах на 50%, прискорення строків дозрівання на 10–14 днів, підвищення урожайності зернових і овочів до 20%;

- сорбція радіонуклідів на 30–50% у рік, важких металів – 10–40% у рік, зменшення вимивання хімічних сполук з ґрунту, розклад діоксинів та інших етоксикантів – до 15% у рік.

Для 3-кратної обробки гектару ріллі гуматом калію необхідно 21 грн (при ціні продукту 3500 грн/т.). Перша черга мала дати продукцію у 2003 р. термін окупності проекту – до 1 року. Показник NPV – 9 млн грн у перший та 20 млн грн у другий рік реалізації проекту. Сировина – місцева (поклади торфу і бурого вугілля та відходи птахівництва в районах області, базою для впровадження мали бути Андрушівський і Білорозовицький кар'єри, складські та виробничі приміщення ВАТ «Агрохімпром»). Постачання обладнання – за схемою лізингу від ЗАО «Кімфос» (Росія). Витрати енергії – 2000 кВт на добу, води – 35–150 м³ на добу. Загальна вартість проекту складала 3 млн. грн. Орієнтована виробнича потужність – 25–50 тис. т. гуміно-мінерального добрива і 25 тис. т. гумату калію на рік. Виробництво безвідходне, екологічно чисте.

Тому пропонуємо розробити спеціальний інвестиційний проект для залучення іноземних інвестицій в організацію виробництва гуміно-мінеральних добрив у Житомирській області з можливістю експорту продукції в республіку Польщу.

Цікавими для іноземних інвесторів інвестиційними екологічними проектами у області, крім виробництва біопалива і добрив, є випуск обладнання для комплексної очистки питної води («Хіммаш», м. Коростень), налагодження виробництва в області флотаторів для знешкодження стоків підприємств м'ясо-молочної промисловості, виробництва котлів на біологічному паливі, відновлення і будівництво малих гідроелектростанцій, виробництво сорбентів для потреб медицини і

сільського господарства, випуск домашніх фільтрів-водоочисників тощо. Загальна вартість впровадження цих інновацій за нашими підрахунками складає 150 млн грн, очікуваний економічний ефект у області в перші три роки – до 500 млн грн та створення 2000 нових робочих місць. Проекти наразі не були реалізовані через тривалий період окупності і нестабільність економічної ситуації в державі.

За даними анкетування потенційних інвесторів, проведеного нами на інвестиційному форумі в Житомирі у вересні 2005 р., було встановлено, що 40% опитаних вважають обов'язковою передумовою для здійснення екологічно орієнтованих інвестицій надання державою пільг для цільових інвестиційних проектів в оподаткуванні і вивозі продукції; 25% – надання державних гарантій під інвестиції та компенсації відсотків за кредитами при впровадженні екологічних інновацій у виробництво; 15% – надання державного замовлення як гарантії реалізації продукції; 10% вважають, що екологічні програми можуть бути реалізовані лише за умови поліпшення фінансового стану вітчизняних підприємств.

Головною проблемою, що перешкоджає впровадженню екологічних інноваційних проектів в області, є проблема фінансування. Державне фінансування екологічних програм є недостатнім, а механізм отримання коштів з цільових фондів – ускладненим. Підприємства відчують постійну нестачу оборотних коштів, тому поточні прибутки вкладають у просте розширення виробництва, у маркетинг товарів, а екологічні напрямки інвестують за залишковим принципом. Але, на нашу думку, вихід є. Досить ефективним може бути впровадження технології «екологічного лізингу» [1].

Світовий досвід показує, що послуги екологічного лізингу дають можливість розв'язати більшість екологічних проблем підприємств з мінімальними витратами. Лізинг новітніх технологій і сучасного обладнання вирішує такі нагальні питання, як проблема енергозбереження і енергомісткості продукції, проблему раціонального використання природних ресурсів, переробки та утилізації різноманітних відходів, зменшення негативного впливу існуючого виробництва на навколишнє середовище тощо.

За допомогою лізингових механізмів можлива реалізація інвестиційних проектів на суму близько 100 млн. грн, а саме впровадження енергозберігаючих обладнання і технологій, які зменшуватимуть навантаження галузей промисловості і АПК на природне середовище регіону.

Другим джерелом фінансування екологічних програм є залучення у цю сферу прямих іноземних інвестицій. Однак, за нашими дослідженнями, лише 5% від обсягу іноземних інвестицій, акумульованих областю, було спрямовано на впровадження екологічно чистих технологій і зменшення забруднення навколишнього середовища підприємствами області, тоді як

більше 30% іноземних інвестицій спрямовані в проекти з розробки сировинних ресурсів, що становлять загрозу навколишньому середовищу регіону.

Представники органів місцевої влади, які працюють з інвесторами, мають чітко усвідомлювати інтерес своєї території та знати можливі загрози з боку іноземних інвесторів. Крім хижацького ставлення до ресурсного потенціалу, трапляються випадки так званої «утилізації відходів» за рахунок інвестування. Це може стосуватися внесення у статутний капітал створюваних в Житомирській області підприємств технологічно застарілого обладнання або шкідливого устаткування. В цьому разі, крім прямої загрози, існує ще й опосередкована: зазвичай такі інвестиції є недовговічними і вже через кілька років себе вичерпають, залишаючи приймаючу сторону наодинці з її проблемами, котрі за час реалізації такого «проекту» часто-густо лише загострюються.

Залучення інвестицій у розвиток території, особливо коли мова йде про роботу із закордонними інвесторами – це проблема не лише економічного, а й соціального, екологічного, психологічного і політичного характеру. В сучасних умовах проблему іноземного інвестування неможливо успішно вирішувати без ефективного узгодження інтересів самих інвесторів з інтересами мешканців того регіону, в якому планується чи відбувається реалізація інвестиційного проекту [4]. Головними засобами цього узгодження є, насамперед, поширення в середовищі потенційних інвесторів достовірної інформації про регіон та його інвестиційні потреби, популяризація серед місцевих мешканців запланованих до реалізації закордонними підприємцями інвестиційних проектів, залучення громадськості до формування інвестиційних пропозицій регіону, налагодження постійного контакту між іноземними інвесторами та представниками територіальної громади. В цьому разі успішна реалізація інвестиційних проектів матиме дієву підтримку в регіонах, а діалог між місцевим населенням та інвестором створюватимуть надійний ґрунт до розширення бази інвестування та формування в регіоні оптимального інвестиційного клімату.

При цьому, слід відзначити, що найкращим засобом уникнення будь-яких екологічних і соціально-економічних конфліктів є наявність стратегії розвитку регіону, в якій виписані всі пріоритети та критерії оцінки ефективності інвестиційних проектів, що реалізуються на його території. За наявності такої стратегії будь-який інвестор може заздалегідь ознайомитись із усіма нюансами її реалізації, а відтак забезпечити себе від потенційного протистояння з місцевою владою [4].

Стратегія регіонального розвитку Житомирської області, на наш погляд, повинна включати:

- систематичний аналіз забруднюючих потоків для визначення екологічних проблем та встановлення пріоритетів і стандартів для зниження викидів;

- нові комунікації з екологічних проблем між громадськістю, інвесторами, спеціальними агенціями і всіма гілками влади;
- усунення (зниження) викидів "на вході", а "не на виході з труби";
- наголос на розвиток управління індустріальними процесами типа "закритий цикл" для зменшення відходів, забруднення і споживання енергії;
- стимулювання реалізації інвестиційних проектів за цільовим екологічними напрямками;
- створення програм громадської освіти з метою підвищення обізнаності виробників і споживачів про їхню відповідальність за очищення довкілля.

Цільові групи повинні сприйматися як партнери, що мають залучатися до розробки екологічної політики. Необхідно вирішувати і попереджувати екологічні проблеми, входячи в діалог з громадськістю, включаючись в обмін інформацією на професійному і діловому рівнях, розпочинаючи дослідницькі програми, тренінги і навчальні курси.

Наступним дієвим засобом запобігання конфронтації між іноземним інвестором та місцевою громадою є формування узгоджених з регіональною стратегією розвитку інвестиційних пропозицій та розробка інвестиційних проектів. У цьому разі потенційний інвестор може погодитися на реалізацію проекту, ідея, концепція та стратегія реалізації якого запропоновані самим регіоном, а значить – фактично враховують його інтерес та інтереси мешканців відповідної території. Такі інвестиційні пропозиції та проекти доцільно розробляти на основі вільних земельних ділянок (з налагодженими комунікаціями та розвиненою інфраструктурою), незавершених будівництв, незадіяних виробничих об'єктів і діючих підприємств.

На заміну концепції територій пріоритетного розвитку нами пропонується перспективний спосіб регулювання інвестиційної активності, що передбачає комплексні програму регіонального розвитку і спеціальний селективний підхід, який полягає в наданні пільг та стимулів інвестиційним проектам у пріоритетних галузях та нейтралізації основних ризиків. Розроблений механізм залучення інвестицій повинен базуватися на реальних конкурентних перевагах регіону, тому можна говорити про створення і розвиток регіонального "ромбу" конкурентоспроможності. У наш час постала необхідність переходу від адміністрування до сервісного обслуговування інвестицій, тому першочерговим завданням буде створення регіонального агентства залучення інвестицій і багатостороннього гарантування прав інвестора. Для презентації нового агентства і полегшення його роботи ми пропонуємо відкрити регіональний інвестиційний портал у мережі Інтернет. Застосування розробленого механізму інвестування регіональної економіки сприятиме пом'якшенню диспропорцій розподілу інвестицій в області, дозволить активізувати розвиток області і підвищити рівень життя її населення. На рис. 1 показана

структура і функції регіонального інвестиційного порталу, яка наочно показує його складові.

Рис. 1. Структура і функції регіонального інвестиційного порталу

Вирішення проблеми інвестування екологічних інновацій потребує комплексного підходу. Необхідно одночасно розвивати три паралельні напрямки.

Перший напрямок – це широке залучення іноземних інвестицій з метою впровадження енерго- і ресурсозберігаючої техніки та технології [6]. Крім того, цей напрямок може також забезпечувати безпосереднє скорочення викидів і використання енергії (теплової та електричної), що на кінцевому етапі значно зменшить антропогенні навантаження, у тому числі і викиди оксидів вуглецю.

Другий напрямок передбачає максимальну економічно доцільну заміну традиційних енергоджерел відновлювальними енергоресурсами. У цьому напрямку Житомирська область має значні конкурентні переваги, оскільки має оптимальні умови для вирощування технічних культур (ріпак), виробництва біодизелю і біоетанолу. За даними атласу енергетичного потенціалу відновлюваних та нетрадиційних джерел енергії України [2] (про потенціал сільськогосподарської біомаси в Україні) Житомирська область має наступні характеристики: біомаса зерно-бобових культур становить 470 тис. МВт год/рік, біомаса соняшника – 3 тис. МВт год/рік, рослинних відходів кукурудзи – 320 тис. МВт год/рік, рослинних

відходів овочів відкритого і закритого ґрунту – 300 тис. МВт год/рік. Енергетичний потенціал відходів лісу становить 65,7 тис. м³/рік (усереднений об'єм відходів) для використання у вигляді палива) і 12,9 тис. т у.п./рік (енергозбереження відходів для використання у вигляді палива), за цими показниками область займає 3 і 4 місця. Доцільно-економічний енергетичний потенціал торфу становить 159,2 млн. МВт×год, а загальний енергетичний потенціал торфу – 290,5 млн. МВт×год. Сумарний річний потенціал тваринницької сільськогосподарської біомаси: кількість гною 15,1 млн. т/рік, вихід біогазу, 725 млн. м³/рік, заміщення орг. палива – 580 тис. т. у.п. /рік. Доцільно-економічний гідроенергетичний потенціал малих рік – 101 млн кВт. год. /рік.

Для впровадження інноваційних технологій в області мають бути сформовані інвестиційні проекти, які б давали змогу задіяти відходи сільського господарства, біогаз і смітниковий газ у роботі котельних газогенераторних і біомасових установок, використати побічні необроблені матеріали на основі деревини: стружку, тирсу, кору, відходи деревообробної промисловості, а також ті сільськогосподарські відходи, що підлягають прийнятній, з точки зору екологічності, утилізації: стебла та лушпиння соняшника, солома, стовбури та початки кукурудзи, тощо. Використання газу звалищ є найбільш прибутковим на промислових підприємствах, розміщених неподалік від самих звалищ.

Аналіз свідчить, що найбільш перспективними для комерційного використання можна вважати наступні технології: промислові деревноспалювальні котли потужністю 0.1–5 МВт для встановлення в лісгоспах та на деревообробних підприємствах; деревноспалювальні станції централізованого теплопостачання потужністю 1–10 МВт; соломоспалювальні фермерські котли та котли для теплопостачання найближчих споживачів, потужність 0.1 – 1 МВт; соломоспалювальні станції централізованого теплопостачання потужністю 1–10 МВт; біогазові установки для крупних ферм ВРХ, свиноферм, птахофабрик та підприємств харчової промисловості.

Також доцільно розробити та впровадити комплекс заходів щодо створення енергетичних плантацій швидкоростучих рослин для отримання необхідних обсягів біомаси сільськогосподарських культур для виробництва з цієї рослинної біомаси етанолу, а також інших енергоносіїв, які, у свою чергу, можна використовувати в когенераційних установках для забезпечення технологічного процесу електричною та тепловою енергією та досягнення безвідходності виробництва. Відомо, що насіння ріпаку є в біоенергетиці одним з найбільш перспективних джерел отримання альтернативного палива – біодизеля. В Україні заплановано в ході розширення посівів у 2006–2007 рр. отримання 9 млн тонн його насіння, що може забезпечити виробництво майже 3,0 млн т. біодизельного палива

(75% річної потреби агропромислового комплексу держави). Завдяки здатності ріпаку пристосовуватись до різних агрокліматичних умов, посівні площі ріпаку в області можна збільшити втричі, що дозволить отримати додаткові обсяги біодизельного палива. Адже українським ріпаком зацікавились австрійські та німецькі інвестори.

Державна програма з розвитку виробництва дизельного біопалива перешкоджає планам тих іноземних інвесторів, які звикли працезатратну сировину імпортувати з нашої країни, а готовий прибутковий продукт реалізовувати у своїй. Програмою Кабінету Міністрів [7] передбачено побудувати і з наступного року запустити завод в Житомирській області з виробництва біодизельного пального. Таке підприємство вже в перший рік роботи зможе забезпечити 30% потреб Житомирської області у пальному для проведення сільськогосподарських робіт.

Третій напрямок наголошує на необхідності капіталовкладень вітчизняних підприємств області в удосконалення процесів, пов'язаних з виробництвом та управлінням, з поступовою їх адаптацією до світових екологічних стандартів ISO серії 14000 та вимог основних моделей управління якістю та безпекою продукції на харчових підприємствах, заснованих на принципах ХАССП. Стратегія подальшого розвитку підприємств має бути спрямована на розширення виробництва, збільшення темпів його росту без погіршення екологічних показників, а також на постійне зменшення негативного впливу на довкілля.

Приклад в Житомирській області подає ВАТ “Житомирський маслозавод” – компанія “Рудь”, яка першою в молочній промисловості України отримала міжнародний сертифікат відповідності системи екологічного менеджменту вимогам міжнародного стандарту ISO 9001. Політика підприємства у сфері екологічного менеджменту побудована на принципах впровадження чистих технологій і екологічної освіти персоналу та направлена на використання процесів, методів, досвіду, матеріалів або продукції, що не спричиняють забруднення навколишнього середовища. Наявність міжнародного сертифікату свідчить про надійність підприємства та піднімає його імідж на внутрішньому та зовнішньому ринках. В липні 2004р. міжнародний сертифікаційний орган Бюро Верітас (BVQI) дав підтвердження відповідності системи екологічного менеджменту вимогам міжнародного стандарту ISO 14001. Для компанії “Рудь” це – перший крок залишитися на Європейському ринку при вступі України до СОТ. За рахунок сертифікації системи екологічного менеджменту, на що було витрачено 5% річного прибутку, підприємство буде мати значно вищу довіру у покупців. Витрати на екологічні програми на заводі окупаються протягом 2-х років.

Впровадження чистих технологій на підприємстві базується на зниженні обсягів утворення відходів та викидів. Наприклад, при виробництві морозива впроваджено використання вершків замість масла в

картонних ящиках. Це дозволило зменшити відходи тари за 5 місяців на 3200 кг, отримати економію теплоенергії 92 Гкал, води – 928 м³, електроенергії – 3190 кВт, холоду – 29440 кал, зменшити обсяги стоків на 928м³. За рахунок придбання нового котла для котельної зменшили в котельній використання газу на 10%, електроенергії у 2,5 рази. Кожен захід з модернізації виробництва дає позитивний природоохоронний ефект і підвищує економічну ефективність роботи підприємства.

Дослідження свідчать, що стратегічними напрямками удосконалення механізму залучення інвестицій в екологічне виробництво та його модернізацію повинні стати забезпечення державної підтримки розвитку наукомістких галузей і інноваційного процесу, налагодження партнерських зв'язків з потенційними інвесторами і надання привабливих та обґрунтованих інвестиційних проектів, удосконалення процедури реєстрації і експертизи іноземних інвестицій, вільний доступ до інформації пов'язаної з інвестиційною діяльністю, зміцнення виробничої бази та удосконалення інвестиційної інфраструктури області, фінансування пріоритетних екологічних проектів на тендерній основі, упровадження відкритої, орієнтованої на експорт моделі розвитку регіональної економіки.

Висновки

1. Вирішення екологічних проблем Житомирської області можливе за умови залучення відповідних інвестиційних ресурсів для реалізації програм екологічної модернізації підприємств, зниження енергомісткості виробництва продукції.

2. Зменшення забруднення навколишнього середовища відходами промисловості та АПК, впровадження сучасних інноваційних технологій на підприємствах регіону.

3. Житомирська область має значний інвестиційний потенціал та високий рівень привабливості для потенційних інвесторів, але реалізації інвестиційних проектів перешкоджає високий рівень ризиків, в тому числі екологічних. Водночас, представлено ряд пропозицій з екологічною орієнтацією, впровадження яких дозволить знизити навантаження на навколишнє середовище, а також покращити використання природних ресурсів області.

4. Для успішного розв'язання досліджених проблем сталого розвитку і забезпечення екобалансу стратегічне значення має розробка і впровадження ефективного механізму залучення інвестицій на базі селективного підходу, використання конкурентних переваг області та новітньої інформаційної технології у вигляді системного регіонального інвестиційного порталу.

5. Застосування удосконаленого механізму інвестування регіональної економіки для реалізації екологічних програм і впровадження інновацій сприятиме пом'якшенню диспропорцій розподілу інвестицій в області,

удосконаленню їх структури, дозволить зменшити навантаження на екосистеми і підвищити якість життя населення.

Перспективи подальших досліджень

Подальші дослідження повинні бути зосереджені на розробці нових напрямків удосконалення системи мотивації інвестування в екологічний розвиток регіону, а саме: обґрунтування диференціації пільг і стимулів екологічних інвестицій, використання наукових розробок вітчизняних науково-дослідних установ на базі пілотних проектів, надання державних гарантій по цільовим програмам впровадження інновацій у сфері екологічної модернізації промислових підприємств і АПК.

Література

1. *В.Я. Шевчук, Ю.М. Саталкін, Г.О. Білявський та ін.* Екологічне управління. Підручник, К.: Либідь, 2004. – 432 с.
 2. Атлас енергетичного потенціалу відновлюваних та не відновлюваних джерел енергії України, НАН України, Київ, 2001. – 41 с.
 3. *С.Н. Бобырев, А.Ш. Ходжаев.* Экономика природопользования, – М.: МГУ, 2003. – 567 с.
 4. Зовнішні інвестиції як ресурс для місцевого розвитку, 6 випуск, Інститут Реформ, Київ, 2005. – 74 с.
 5. *В.О. Зінченко, А.П. Войцицький, В.П. Кусайло, В.А. Трембіцький.* Екологія : проблеми адаптивно-ландшафтного землеробства, Доповіді учасників міжнародної наукової конференції, Житомир, Інститут сільського господарства Полісся УААН, 2005. – С.194–197
 6. Конкурентні переваги територій в боротьбі за інвестиції. 4 випуск, Інститут реформ, Київ, 2004. – 44 с.
 7. Кабінет Міністрів України. Загальнодержавна комплексна програма підтримки та розвитку українського села «Добробут через аграрний розвиток України», Київ, 2005. – С. 40–42
-